

Kľúčoví nositelia hospodárskej politiky vo svete a ich postavenie: nemecká centrálna banka Deutsche Bundesbank

Jana Koprlová

Abstract

The following contribution describes and explains the main philosophy, purpose and mission as well as historical background, basic structure, key features and role played by the German central bank Bundesbank as an unique example for a notably independent holder of state's economic and especially monetary policy, in its whole performance in both historical and current internal political and economic relations, with the key accent on a brief review and clarifying the main processes of creation of political and legal status of the Bundesbank in the face of the German federal government as well as in relation to general public perception of the Bundesbank's decision and policy making processes, with the special accent on its mission played in processes of creating the independence status of the European Central Bank.

Abstrakt

Der folgende Beitrag beschreibt und erläutert die Hauptphilosophie, Bestimmung und den Zweck, als auch den historischen Hintergrund, grundlegende Struktur, Schlüsselkennzeichen und Rolle, die die Deutsche Zentralbank Bundesbank als ein einzigartiges Beispiel für einen besonders unabhängigen Träger der staatswirtschaftlichen und speziell der monetären Politik spielt, in ihrer gesamten Wirkung in den historischen als auch den gegenwärtigen inneren politischen und wirtschaftlichen Beziehungen, mit dem Akzent auf eine Kurzeinschätzung und Aufklärung der Gestaltungsprozesse des politischen als auch des rechtlichen Posten der Deutschen Bundesbank im Bezug auf die deutsche Bundesregierung sowie auch im Bezug auf die allgemeine öffentliche Wahrnehmung der Entscheidungs- und Implementierungsprozesse der wirtschaftspolitischen Aktivitäten der Deutschen Bundesbank, mit einem speziellen Akzent auf die Mission, die sie in Prozessen der Schöpfung der Unabhängigkeit der Europäischen Zentralbank erfüllte.

Key Words: state's economic policy; monetary policy; financial relations; central bank; the Bundesbank; the Bundesbank Law; authorities of the Bundesbank; political and legal status of the Bundesbank; the Bundesbank independence; the German federal government.

Schlüsselbegriffe: staatswirtschaftliche Politik; monetäre Politik; finanzielle Beziehungen; Zentralbank; Deutsche Bundesbank; das Deutsche Bundesbank Gesetz; Organe der Deutschen

Bundesbank; politischer und rechtlicher Status der Deutschen Bundesbank; Unabhängigkeit der Deutschen Bundesbank; deutsche Bundesregierung.

ÚVOD

V nadväznosti na štúdiu venovanú v predchádzajúcom čísle Slovenskej politologickej revue postaveniu čínskej centrálnej banky ako centrálnej banky krajiny, ktorá sa len prednedávnom etablovala na pozíciu v súčasnosti tretej najsilnejšej svetovej ekonomiky, ponúkame pohľad na politické a právne súvislosti postavenia ďalšieho z rozhodujúcich nositeľov hospodárskej politiky vo svete, tentokrát nemeckej centrálnej banky Deutsche Bundesbank. Zaradenie tohto subjektu do nášho cyklu je zaujímavé nielen z dôvodu, že Nemecko predstavuje najsilnejšiu európsku ekonomiku a zároveň i jednu z trojice svetových ekonomických veľmocí, ale najmä z dvoch iných dôvodov: jednak preto, že súčasná nemecká hospodárska politika opäť ukázala svetu svoj jedinečný potenciál v súvislosti s pružnosťou a rozhodnosťou, s akou sa dokázala vyrovnáť s následkami práve odznievajúcej globálnej finančnej a hospodárskej krízy, a jednak preto, že nezávislosť, ktorú jej centrálna banka počas svojho historického vývoja formálne aj fakticky efektívne dosiahla, poslúžila ako vzor i pri budovaní inštitútu nezávislosti¹ Európskej centrálnej banky. Nie bezdôvodne prisudzujú vedecké a odborné kruhy Nemeckej spolkovej banke dva rozhodujúce prívlastky: najnezávislejšia a najkonzervatívnejšia centrálna banka na svete.²

DEUTSCHE BUNDESBANK A POLITICKO-PRÁVNE SÚVISLOSTI JEJ POSTAVENIA

Nemecká centrálna banka, sídliaca vo Frankfurte nad Mohanom, predstavuje ako imanentná súčasť Európskeho systému centrálnych bánk spolkovo pôsobiacu právnickú osobu verejného

---

¹ Pozn.: Odborné kruhy spravidla striktno rozlišujú na úrovni politickej ekonómie medzi pojmami nezávislosť a autonómia centrálnej banky, pričom vymedzujú medzi nimi podstatný kvalitatívny rozdiel: zatiaľ čo autonómia predstavuje vo vzťahu k centrálnej banke istý špecifikovaný rozsah rozhodovacích právomocí v rámci určitého inštitucionálneho alebo rozhodovacieho kontextu, do ktorého môžu vstupovať aj iné politické alebo ekonomické subjekty, nezávislosť znamená úplnú autonómiu, a to v podobe právne zakotvenej izolácie centrálnej banky od akýchkoľvek ostatných síl v spoločnosti. Bližšie pozri Gökbudak, N. (1996): *Central Bank Independence, The Bundesbank Experience And The Central Bank Of The Republic Of Turkey*. Ankara : The Central Bank of The Republic of Turkey, Research Department, Discussion Paper, č. 9610, s. 15. ISBN neuvedené. On: <http://www.tcmb.gov.tr/yeni/evds/teblig/96/9610.pdf>. (19.09.2010).

² Bližšie pozri Berger, H. (1997): *The Bundesbank's Path to Independence - Evidence from the 1950s*. Munich : University of Munich, Center for Economic Studies, s. 1. ISBN neuvedené. On: http://www.wiwiss.fu-berlin.de/institute/wirtschaftspolitik-geschichte/berger/publikationen/journals/Bundebank_independence.pdf. (06.08.2010).

práva.³ Základné právne akty, ktoré v rámci národnej nemeckej legislatívy riadia jej poslanie, postavenie, úlohy a činnosť, tvoria zákon o Nemeckej spolkovej banke v platnom znení (ďalej len „Zákon“), protokol o štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky v platnom znení, organizačný poriadok Nemeckej spolkovej banky v platnom znení, a napokon siedmy zákon, pozmeňujúci zákon o Nemeckej spolkovej banke v platnom znení.⁴

Začiatok histórie nemeckého centrálneho bankovníctva sa spája s procesom zavedenia jednotnej meny a zriadením Ríšskej banky dňa 1. januára 1876. Základným poslaním Ríšskej banky bolo podľa zákona najmä riadiť obeh peňazí na celom území Ríše, uľahčovať platobné vyrovnania a dbať o účelné využitie disponibilného kapitálu. Hoci jej základné imanie ležalo v súkromných rukách, právomoci vlastníkov podielov boli však značne oklieštené. Najvyššie vedenie bolo podriadené ríšskemu kancelárovi, a tým súčasne taktiež Ríšskemu bankovému direktóriu. Ríšsky kancelár predsedal päťčlennému Bankovému kuratóriu, ktoré vykonávalo dohľad nad Ríšskou bankou. Celý systém zaistoval v praxi rozhodujúci vplyv štátu. Žiada sa zdôrazniť, že okrem Ríšskej banky pôsobili na území Ríše v menovej oblasti aj tzv. súkromné emisné banky, čo v skutočnosti znamenalo, že na území Ríše nejestvoval v uvedenom období bankový subjekt s monopolným emisným postavením. I napriek tomu si Ríšska banka vďaka svojmu rozhodujúcemu vplyvu udržiavala formálne postavenie centrálnej banky Ríše, hoci bankovky, ktoré emitovala, neboli v období až do roku 1909 právne uznaným platobným prostriedkom.⁵ Po skončení prvej svetovej vojny nastala v krajine v súvislosti s hyperinfláciou presahujúcou v roku 1923 hodnotu dokonca viac ako jednu miliardu percent rozsiahla reforma bankovníctva, ktorá v roku 1924 vyústila až do prijatia bankového zákona, ktorý na základe ustanovení platného zákona o autonómii z roku 1922 výslovne zakotvil princíp nezávislosti Ríšskej banky od ríšskej vlády. Riadenie Ríšskej banky, a rovnako i zodpovednosť za menovú politiku sa preniesli v plnom rozsahu na Ríšske bankové direktórium. Ukončený bol aj ríšsky dohľad nad Ríšskou bankou uskutočňovaný v rokoch 1922 až 1924. Zároveň bola tiež prísne

---

³ Bližšie pozri § 2 zákona o Nemeckej spolkovej banke *Gesetz über die Deutsche Bundesbank in der Fassung der Bekanntmachung vom 22. Oktober 1992 (BGBl. I S. 1782), das zuletzt durch Artikel 12 des Gesetzes vom 5. Februar 2009 (BGBl. I S. 160) geändert worden ist* v platnom znení. On: <http://www.bundesbank.de/download/presse/publikationen/bbkgesetz.pdf>. (19.09.2010). Ďalej pozri aj oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (1995): *Deutsche Bundesbank - Die Geldpolitik der Bundesbank*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 17. ISBN 3-927951-77-3. On: <http://www.uni-leipzig.de/bankinstitut/dokumente/1995-10-01-01.pdf>. (06.08.2010).

⁴ Bližšie pozri dokument *Rechtliche Grundlagen*. On: http://www.bundesbank.de/aufgaben/aufgaben_rechtsgrundlagen.php. (19.09.2010).

⁵ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (1995): *Deutsche Bundesbank - Die Geldpolitik der Bundesbank*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 10. ISBN 3-927951-77-3. On: <http://www.uni-leipzig.de/bankinstitut/dokumente/1995-10-01-01.pdf>. (06.08.2010).

obmedzená možnosť poskytovania úverov zo strany Ríšskej banky vo vzťahu k Ríši. Okrem Ríšskeho bankového direktória vykonávali pôsobnosť ďalších orgánov Ríšskej banky aj tzv. Zastupiteľstvo vlastníkov podielov a Generálna rada, ktorá plnila úlohu dohľadu nad plnením záväzkov súvisiacich s vojnovými reparáciami Ríše voči víťazným mocnostiam. Žiada sa tiež pripomenúť, že až do roku 1930 tvorili až polovicu jej členov zahraničné osoby.⁶ Po prevzatí moci národnými socialistami bola následne v roku 1933 novelou bankového zákona Banková rada zrušená. Jej právomoc menovať prezidenta a členov Bankového direktória prešla priamo na ríšskeho prezidenta. Súčasne bolo po prvý raz Ríšskej banke priznané právo uskutočňovať operácie na voľnom trhu, čo však fakticky využívala iba v nepatrnej miere. Politika rastúcich výdavkov súvisiacich s opätovným zbrojením sa čoraz väčšmi podpisovala aj pod mieru jej nezávislosti. V roku 1937 bolo Ríšske bankové direktorium bezprostredne priamo podriadené „vodcovi a ríšskemu kancelárovi“, až napokon ríšsky bankový zákon z roku 1939 definitívne právne aj hospodársky zakotvil poštátnenie Ríšskej banky a poskytovanie úverov Ríši prešlo pod úplnú rozhodovaciu právomoc ríšskeho kancelára.⁷

Vzhľadom na úplný rozvrat nemeckej meny bolo po skončení druhej svetovej vojny nevyhnutné uskutočniť v krajine komplexnú menovú reformu. Prakticky úplne znehodnotenú ríšsku marku nahradila dňa 18. júna 1948 na území západných okupačných zón a západného Berlína nemecká marka. Zmena meny sa uskutočňovala na základe legislatívy ustanovenej vojenskou vládou. Už počas príprav na zavedenie novej meny vytvorili spojenci v západnom Nemecku úplne nový, dvojstupňový centrálny bankový systém, ktorého výrazne federatívny model štruktúry vychádzal práve zo vzoru Federálneho rezervného systému Spojených štátov amerických. Nový systém pozostával z právne samostatných Krajinských centrálnych bánk, umiestnených v jednotlivých spolkových krajinách na území západných okupačných zón, na čele ktorých stála Banka nemeckých krajín, zriadená dňa 1. marca 1948 vo Frankfurte nad Mohanom. Jednotlivé Krajinské centrálné banky vykonávali pôsobnosť centrálnych bánk na vymedzených územiach. Banka nemeckých krajín, ktorej základné imanie bolo deponované u jednotlivých Krajinských centrálnych bánk, niesla zodpovednosť najmä za emisiu bankoviek, koordináciu zodpovedajúcich politík a stanovené centrálné úlohy, medzi inými aj za centrálnu hospodárenie s devízami. Najvyšším orgánom tohto dvojstupňového centrálného bankového

---

⁶ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (1995): *Deutsche Bundesbank - Die Geldpolitik der Bundesbank*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 11. ISBN 3-927951-77-3. On: <http://www.uni-leipzig.de/bankinstitut/dokumente/1995-10-01-01.pdf>. (06.08.2010).

⁷ Tamtiež, s. 11. Pozri tiež dokument *Daten zum rechtlichen Rahmen der deutschen Geldpolitik 1948 - 2007*. On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_pressematerialien_kurzfassung.php. (06.08.2010).

systému sa stala Centrálna banková rada, zriadená pri Banke nemeckých krajín, pozostávajúca z jej prezidenta, ďalej prezidentov Krajinských centrálnych bánk a prezidenta Direktória bánk nemeckých krajín. Poslanie Centrálnej bankovej rady spočívalo najmä v určovaní diskontnej politiky, a tiež v dohľade nad výkonom novozavedenej politiky minimálnych rezerv. Podobne však Centrálna banková rada vymedzovala i hlavné smery vývoja politiky operácií na voľnom trhu a politiky poskytovania úverov.⁸

Po bolestných predchádzajúcich skúsenostiach s prílišnou podriadenosťou centrálnej banky vláde sa v období bezprostredne po skončení druhej svetovej vojny začalo na území západného Nemecka uprednostňovať presadzovanie princípu nezávislosti centrálnej banky. Banka nemeckých krajín sa stala okamžite od svojho založenia úplne nezávislou od domácich politických miest, a dokonca tiež od spolkovej vlády, ktorá sa začala formovať od septembra 1949. V roku 1951 nadobudla Banka nemeckých krajín svoju nezávislosť aj voči spojencom.⁹

V súvislosti s reakciou na zriadenie Banky nemeckých krajín s pôsobnosťou pre tzv. západné okupačné zóny založila dňa 21. mája 1948 sovietska okupačná mocnosť vo svojej zóne Nemeckú emisnú a žižo banku, premenovanú dňa 20. júla 1948 v súvislosti s miestnou menovou reformou na Nemeckú cedulovú banku a v roku 1968 na Štátnu banku Nemeckej demokratickej republiky, ktorej poslaním bolo najmä slúžiť Strane a vláde na presadzovanie menovej a úverovej politiky ako základov socialistického systému plánovitého hospodárstva. Zároveň sa v sovietskej okupačnej zóne zaviedla dňa 24. júna 1948 nová menová jednotka, ktorá bola v nasledujúcom mesiaci pomenovaná ako nemecká marka Nemeckej cedulovej banky a v roku 1968 bola premenovaná na marku NDR. Po zjednotení Nemecka vstúpila dňa 1. júla 1990 do účinnosti tzv. nemecko-nemecká Zmluva o vytvorení menovej, hospodárskej a sociálnej únie, na základe ktorej sa nemecká marka stala jediným zákonným platobným prostriedkom na oboch nemeckých územiach. Zároveň prešli na Nemeckú spolkovú banku aj právomoci vo vzťahu k peňažnej a menovej politike na rozšírenom území pôsobnosti nemeckej marky.¹⁰

---

⁸ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (1995): *Deutsche Bundesbank - Die Geldpolitik der Bundesbank*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 12-13. ISBN 3-927951-77-3. On: <http://www.uni-leipzig.de/bankinstitut/dokumente/1995-10-01-01.pdf>. (06.08.2010).

⁹ Tamtiež, s. 13-15. Pozri i oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (1999): *50 Jahre Landeszentralbank in Berlin und Brandenburg 1949 - 1999*. Berlin : Landeszentralbank in Berlin und Brandenburg, 81 s. ISBN neuvedené. On: <http://www.bundesbank.de/download/presse/publikationen/>. (06.08.2010).

¹⁰ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (1995): *Deutsche Bundesbank - Die Geldpolitik der Bundesbank*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 13-15. ISBN 3-927951-77-3. On: <http://www.uni-leipzig.de/bankinstitut/dokumente/1995-10-01-01.pdf>. (06.08.2010). Pozri aj oficiálnu publikáciu Nemeckej

V súlade s ustanoveniami článku 88 nemeckej ústavy bol zákonodarca povinný zriadiť spolkovú banku ako menovú a cedul'ovú banku, čím sa mala dikciou nemeckého práva v tejto oblasti nahradíť pôsobnosť dovtedy platnej a účinnej okupačnej legislatívy. Túto povinnosť si zákonodarný zbor splnil v roku 1957, keď bol prijatím zákona o Nemeckej spolkovej banke, v skratke BBankG, dňa 26. júla 1957 odstránený dvojstupňový model centrálného bankového systému a súčasne bola zriadená nová jednotná Nemecká spolková banka (ďalej len „Banka“). Jednotlivé Krajinské centrálné banky sa zlúčili s Bankou nemeckých krajín a ich pôsobnosť bola presunutá pod Banku, čím stratili právnu samostatnosť a stali sa tak súčasťou Banky ako ústredia jej hlavnej správy. Ponechali si pritom svoje názvy "Krajinská centrálna banka". Od nástupu účinnosti štvrtého zákona, ktorým sa zmenil Zákon, teda odo dňa 1. novembra 1992, však už nebola oblasť ich právnej pôsobnosti bezprostredne totožná s územím zodpovedajúcej spolkovej krajiny.¹¹ Svoju činnosť nakoniec ukončili s nástupom účinnosti siedmeho zákona, ktorým sa mení Zákon, teda ku dňu 30. apríl 2002.¹² Do uvedeného dátumu vytvárali orgány Banky Rada centrálnej banky, Direktórium a Predstavenstvá Krajinských centrálnych bánk. Rada centrálnej banky, a aj Direktórium požívali postavenie prináležiace z právneho hľadiska najvyšším spolkovým úradom, respektíve spolkovým ministerstvám. Krajinským centrálnym bankám prináležalo postavenie spolkových úradov. Rada centrálnej banky pozostávala ako najvyšší orgán Banky z prezidenta Banky, jej viceprezidentov, ako i ďalších členov Direktória a prezidentov Krajinských centrálnych bánk. Osobitné postavenie patrilo práve prezidentovi Banky a v prípade jeho zastúpenia zastupujúcemu viceprezidentovi Banky.¹³

Zákon o Nemeckej spolkovej banke Gesetz über die Deutsche Bundesbank zo dňa 26. júla 1957 tvorí v súčasnom platnom znení¹⁴ osem dielov a štyridsaťsedem paragrafov; z nich

---

spolkovej banky (1999): *50 Jahre Landeszentralbank in Berlin und Brandenburg 1949 - 1999*. Berlin : Landeszentralbank in Berlin und Brandenburg, 81 s. ISBN neuvedené. On: <http://www.bundesbank.de/download/presse/publikationen/>. (06.08.2010).

¹¹ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (1995): *Deutsche Bundesbank - Die Geldpolitik der Bundesbank*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 13-15. ISBN 3-927951-77-3. On: <http://www.uni-leipzig.de/bankinstitut/dokumente/1995-10-01-01.pdf>. (06.08.2010).

¹² Bližšie pozri dokument *Daten zum rechtlichen Rahmen der deutschen Geldpolitik 1948 - 2007*. On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_pressematerialien_kurzfassung.php. (06.08.2010). Pozri aj Ruckriegel, K. H. (2000): *Eurosystem*. Nürnberg : Georg-Simon-Ohm-Fachhochschule Nürnberg, osobitné vydanie edície zborníkov, č. 1, s. 3. ISSN 1616-0762. On: <http://www.ruckriegel.org/papers/papers.htm>. (14.04.2010).

¹³ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (1995): *Deutsche Bundesbank - Die Geldpolitik der Bundesbank*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 18-19. ISBN 3-927951-77-3. On: <http://www.uni-leipzig.de/bankinstitut/dokumente/1995-10-01-01.pdf>. (06.08.2010). Ďalej pozri tiež Kennedy, E. (1998): *The Bundesbank*. Washington, D.C. : The Johns Hopkins University & The American Institute for Contemporary German Studies, German Issues 19, s. 7-12. ISBN 0-941441-17-2; ISSN 1041-9810. On: <http://www.aicgs.org/documents/kennedy.pdf>. (06.08.2010).

¹⁴ Pozn.: Pôvodné znenie zákona o Nemeckej spolkovej banke z roku 1957 bolo nanovo zrevidované ku dňu 22. október 1992, pričom boli priebežne, pochopiteľne, legislatívne prijímané ďalšie novelizácie tohto zákona.

však boli viaceré medzičasom derogované.¹⁵ Jednotlivé diely právne vymedzujú nasledujúce okruhy:

Prvý diel Právna forma a úloha (§§ 1 až 4);

Druhý diel Organizácia (§§ 5 až 11);

Tretí diel Spolková vláda a Spolková banka (§§ 12 a 13);

Štvrtý diel Menovo-politické právomoci (§§ 14 až 18);

Piaty diel Obchodné záležitosti (§§ 19 až 25);

Šiesty diel Ročná uzávierka, kalkulácia nákladov, rozdelenie zisku (§§ 26 až 28);

Siedmy diel Všeobecné ustanovenia (§§ 29 až 34);

Ôsmy diel Trestné ustanovenia a predpisy týkajúce sa zadržania menových falzifikátov (§§ 35 až 47).¹⁶

Podľa ustanovení § 2 a § 3 Zákona v platnom znení tvorí Banka ako centrálna banka Nemeckej spolkovej republiky integrálnu súčasť Európskeho systému centrálnych bánk (ďalej len „ESCB“), pričom disponuje základným imanom vo výške 2,5 miliárd €v prospech štátu. Pri plnení svojho poslania prihliada na sledovanie základného cieľa, ktorým je zabezpečenie cenovej stability, a ďalej udržiavanie a správa menových rezerv krajiny, dohľad nad riadnym priebehom bankového tuzemského a zahraničného platobného styku a napomáhanie udržiavať stabilitu platobných i zúčtovacích systémov, pričom vykonáva zároveň úlohy, ktoré boli na ňu prenesené v súlade s ustanoveniami Zákona alebo iných právnych predpisov. V súlade s § 4 Zákona, bez dotknutia čl. 6 ods. 2 štatútu Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky, je oprávnená podieľať sa i na činnosti Banky pre medzinárodné zúčtovanie, a so súhlasom spolkovej vlády tiež na aktivitách ďalších inštitúcií, ktoré slúžia nadnárodnej menovej politike alebo medzinárodnému platobnému a úverovému styku, prípadne sú iným spôsobom dôležité pre podporu napĺňania základných úloh Banky. Banka od okamihu svojho pristúpenia do ESCB fakticky vykonáva dvojitú funkciu: jednak ako integrálna súčasť ESCB, a jednak ako národná centrálna-banková inštitúcia. Aj po jej začlenení do ESCB však zostáva

---

¹⁵ Pozn.: Žiada sa zdôrazniť, že obdobie, v ktorom bol Zákon prijatý, bolo obdobím veľmi silného tlaku verejnej mienky, ako aj pomerne výraznej nestability domácej politickej scény. Bližšie pozri štúdiu Berger, H.; De Haan, J. (1997): *A State Within the State? An Event Study on the Bundesbank*, s. 1. On: <http://www.ingentaconnect.com/content/bpl/sjpe/1999/00000046/00000001/art00002>. (06.08.2010).

¹⁶ Bližšie pozri zákon o Nemeckej spolkovej banke *Gesetz über die Deutsche Bundesbank in der Fassung der Bekanntmachung vom 22. Oktober 1992 (BGBl. I S. 1782)*, das zuletzt durch Artikel 12 des Gesetzes vom 5. Februar 2009 (BGBl. I S. 160) geändert worden ist v platnom znení. On: <http://www.bundesbank.de/download/presse/publikationen/bbkgesetz.pdf>. (19.09.2010).

Banka základnou súčasťou výkonnej moci krajiny. Ako integrálna súčasť ESCB predstavuje súčasne inštitúciu Nemeckej spolkovej republiky, ako aj inštitúciu Európskych spoločností, respektíve Európskej únie; svoju právnu samostatnosť si teda uchovala aj po vstupe do ESCB, o čom svedčí aj ustanovenie § 2 Zákona.¹⁷

Úlohy a povinnosti vyplývajú pre Banku aj v súvislosti s jej členstvom v ESCB, najmä s ohľadom na prvoradý cieľ zabezpečenia stability eura. K jeho napĺňaniu Banka prispieva prostredníctvom členstva jej prezidenta v Rade ESCB, ako aj prostredníctvom jej súčinnosti pri príprave, presadzovaní a objasňovaní menovo-politických rozhodnutí najširšej verejnosti. Menovo-politické rozhodnutia Rady ESCB sa totiž presadzujú vo výraznej miere práve vďaka aktivitám jednotlivých členských národných centrálnych bánk. Patria k nim predovšetkým refinancovanie úverových inštitúcií prostredníctvom Banky, alebo plnenie dôležitých úloh pri zabezpečovaní bezhotovostného či hotovostného platobného styku. Každá úverová inštitúcia musí mať k dispozícii spojenie s určenou pobočkou Banky prostredníctvom konta, čím získava fakticky priamy prístup k európskemu veľkoplatobnému systému TARGET 2. Pobočky Banky zabezpečujú tiež distribúciu hotovosti v mene euro na celom území krajiny, kontrolu v prípade podozrenia na falzifikáty euro meny, ako aj riadenie obehu hotovosti. Vzhľadom na uvedené skutočnosti plní Banka taktiež úlohy, ktoré bezprostredne nesúvisia s jej funkciami v oblasti peňažnej politiky, ktoré jej však vyplývajú z národnej legislatívy: ide najmä o bankový dohľad zabezpečovaný v súčinnosti so Spolkovým úradom pre dohľad nad poskytovaním finančných služieb, zabezpečenie funkcie fiškálneho agenta, t.j. banky štátu, spracovanie a zverejňovanie štatistických prehľadov, zaistenie technickej spolupráce s centrálnymi bankami, zastupovanie na medzinárodných grémiách s cieľom presadzovať národné predstavy a stratégie v menovo-politickej oblasti, uskutočňovanie prieskumov v oblasti vývoja národného hospodárstva alebo

---

¹⁷ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (2006): *Die Deutsche Bundesbank: Aufgabenfelder, rechtlicher Rahmen, Geschichte*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 34-37. ISBN 3-86558-151-X (tlačená verzia); ISBN 3-86558-152-8 (internetová verzia). On: <http://www.bundesbank.de/download/presse/publikationen/buchbundesbank.pdf>. (19.09.2010). Ďalej pozri tiež Siekmann, H. (2005): *Die Unabhängigkeit von EZB und Bundesbank nach geltendem Recht und dem Vertrag über eine Verfassung für Europa*. Frankfurt am Main : Johann Wolfgang Goethe-Universität, Institute for Law and Finance, Edícia Working Papers, č. 35, s. 29. ISBN neuvedené. On: http://www.ilf-frankfurt.de/uploads/media/ILF_WP_035.pdf. (14.04.2010).

*poradenstva v oblasti menovo-politických záležitostí vo vzťahu ku spolkovej vláde, prípadne poskytovanie všeobecných menovo-politických informácií a komunikáciu s verejnosťou.*¹⁸

V poradí nasledujúci § 7 vymedzuje základné ustanovenia týkajúce sa Predstavenstva ako najvyššieho orgánu zabezpečujúceho riadenie a správu Banky, a to na princípe spoločnej zodpovednosti. Predstavenstvo sa uznáva na organizačnom poriadku, ktorým sa ustanovujú jednotlivé oprávnenia v rámci Predstavenstva, a rovnako aj úlohy, ktoré je možné preniesť na jednotlivé ústredia hlavnej správy. Zároveň má oprávnenie preniesť výkon určitých záležitostí aj na vlastnú zodpovednosť konkrétne určeného člena. Predstavenstvo pozostáva z prezidenta Predstavenstva, jeho viceprezidenta a štyroch ďalších členov. Členovia Predstavenstva musia disponovať osobitnou odbornou spôsobilosťou. Do funkcie ich vymenúva spolkový prezident, pričom menovanie prezidenta Predstavenstva, jeho viceprezidenta, ako aj jedného ďalšieho člena sa uskutočňuje na základe návrhu predloženého spolkovou vládou; zvyšní traja členovia Predstavenstva bývajú vymenovaní na návrh Spolkovej rady a so súhlasom spolkovej vlády. Za účelom menovania viceprezidenta Predstavenstva je Spolková rada oprávnená predložiť návrh spolkovej vláde. Spolková vláda aj Spolková rada sú povinné si vo vzťahu ku svojim návrhom vypočúť stanovisko Predstavenstva Banky. Členovia Predstavenstva sú menovaní na osemročné funkčné obdobie, a výnimočne aj na kratší čas, minimálne však na päť rokov. Ich menovanie do funkcie, ako i pozbavenie funkcie musí byť zverejnené v Spolkovom vestníku. Členom Predstavenstva vzniká vymenovaním do funkcie verejno-právny služobný pomer. Ich právne vzťahy voči Banke, obzvlášť ich príjmy, výsluhové dôchodky a príjmy pozostalých sa upravujú formou zmluvy s Predstavenstvom, pričom takéto zmluvy podliehajú odsúhlaseniu zo strany spolkovej vlády. Predstavenstvo zasadá pod predsedníctvom svojho prezidenta či viceprezidenta a rozhodnutia prijíma na princípe jednoduchej väčšiny všetkých odovzdaných hlasov. V prípade rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedajúceho. Pri rozdelení kompetencií v rámci Predstavenstva sa nesmie prijať rozhodnutie, ktoré by smerovalo proti prezidentovi Predstavenstva. Zasadnutia Predstavenstva sa uskutočňujú spravidla raz do týždňa v centrále Banky vo Frankfurte nad Mohanom. Okrem riadenia a správy Banky je jeho úlohou tiež radiť

---

¹⁸ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (2009): *Stabilität sichern: Die Deutsche Bundesbank im Europäischen System der Zentralbanken*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 14-15 a 36-37. On: <http://www.bundesbank.de>. (02.08.2010).

prezidentovi Banky pri výkone jeho právomocí ako člena Rady ESCB a Rozšírenej rady.¹⁹ V súčasnom období vykonáva funkciu prezidenta Banky pán Axel A. Weber, ktorý je zároveň členom Rady ESCB, viceprezidenta Banky pán Franz-Christoph Zeitler, ktorý zastáva taktiež pozíciu zástupcu prezidenta Banky v Rade ESCB, a zvyšných štyroch členov Predstavenstva reprezentujú páni Rudolf Böhmler, Andreas Dombret, Thilo Sarrazin a Carl-Ludwig Thiele.²⁰ Možno pripomenúť, že prvými predstaviteľmi Banky po jej zriadení, ktorí vykonávali úlohy prináležiace neskôr funkcii prezidenta Banky, sa stali páni Karl Bernard a Wilhelm Vocke, ktorí svoju funkciu vykonávali spoločne od 1. augusta 1957 do 31. decembra 1957.²¹

Z organizačného hľadiska²² podlieha Banke podľa § 8 Zákona sieť deviatich ústredí hlavnej správy,²³ zriadených pre oblasti: (I.) spolková krajina Bádensko-Württembersko, (II.) slobodný štát Bavorsko, (III.) spolkové krajiny Berlín a Brandenbursko, (IV.) slobodné hanzové mesto Brémy a spolkové krajiny Dolné Sasko a Sasko-Anhaltsko, (V.) slobodné a hanzové mesto Hamburg a spolkové krajiny Meklenbursko-Predpomoransko a Šlezvicko-

---

¹⁹ Bližšie pozri tiež oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (2009): *Stabilität sichern: Die Deutsche Bundesbank im Europäischen System der Zentralbanken*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 51. On: <http://www.bundesbank.de>. (02.08.2010).

²⁰ Bližšie pozri dokument *Vorstand der Deutschen Bundesbank*. On: http://www.bundesbank.de/aufgaben/aufgaben_vorstand.php. (19.09.2010).

²¹ Pozn.: Funkcia prezidenta Banky bola fakticky zriadená až od 1. januára 1958. Bližšie pozri dokument *Präsidenten der Deutschen Bundesbank*. On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_praesidentengalerie.php. (19.09.2010).

²² Pozn.: Z dôvodu prechodu peňažno-politických a menovo-politických právomocí Banky na ESCB sa zmenila taktiež organizačná štruktúra Banky, a to na základe siedmeho zákona pozmeňujúceho Zákon, s platnosťou od 23. marca 2002 a účinnosťou od 30. apríla 2002. Uvedeným dňom sa stalo Predstavenstvo jediným orgánom Banky; svoju pôsobnosť ukončili Krajinské centrálné banky a zmenili sa na ústredia hlavných správ, no už bez vlastnej právnej samostatnosti. Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (2009): *Stabilität sichern: Die Deutsche Bundesbank im Europäischen System der Zentralbanken*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 50. On: <http://www.bundesbank.de>. (02.08.2010). Pozri aj *Siedmy zákon, ktorým sa pozmeňuje zákon o Nemeckej spolkovej banke* v platnom znení. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank: Monatsbericht - Mai 2002, 54. ročník, č. 5, s. 5-18. On: <http://www.bundesbank.de/download/volkswirtschaft/monatsberichte/2002/200205mb.pdf>. (09.08.2010). Ďalej pozri taktiež dokument *Daten zum rechtlichen Rahmen der deutschen Geldpolitik 1948 - 2007*. On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_pressmaterialien_kurzfassung.php. (06.08.2010). Pozri tiež Ruckriegel, K. H. (2000): *Eurosystem*. Nürnberg : Georg-Simon-Ohm-Fachhochschule Nürnberg, osobitné vydanie edície zborníkov, č. 1, s. 3. ISSN 1616-0762. On: <http://www.ruckriegel.org/papers/papers.htm>. (14.04.2010).

²³ Pozn.: Sídla ústredí hlavných správ sa nachádzajú v (1.) Berlíne (pobočky Berlín a Cottbus), (2.) Düsseldorfe (pobočky Aachen, Bielefeld, Bochum, Dortmund, Düsseldorf, Duisburg, Essen, Hagen, Kolín), (3.) Frankfurte nad Mohanom (pobočky Frankfurt nad Mohanom, Gießen, Kassel), (4.) Hamburgu (pobočky Flensburg, Hamburg, Kiel, Lübeck, Neubrandenburg, Rostock), (5.) Hannoveri (pobočky Brémy, Göttingen, Hannover, Magdeburg, Oldenburg, Osnabrück), (6.) Lipsku (pobočky Chemnitz, Drážďany, Erfurt, Lipsko, Meiningen), (7.) Mainzi (pobočky Ludwigshafen, Mainz, Koblenz, Saarbrücken), (8.) Mníchove (pobočky Augsburg, Bayreuth, Mníchov, Norimberg, Regensburg, Würzburg) a (9.) Stuttgarte (pobočky Freiburg, Karlsruhe, Reutlingen, Stuttgart, Ulm, Villingen-Schwenningen). Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (2009): *Stabilität sichern: Die Deutsche Bundesbank im Europäischen System der Zentralbanken*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 51. On: <http://www.bundesbank.de>. (02.08.2010). Ďalej pozri aj dokument *Hauptverwaltungen und Filialen der Deutschen Bundesbank*. On: <http://www.bundesbank.de/hv/hv.php>. (06.08.2010).

Holštajnsko, (VI.) spolková krajina Hesensko, (VII.) spolková krajina Severné Porýnie-Vestfálsko, (VIII.) spolkové krajiny Porýnie-Falcko a Sársko a (IX.) slobodné štáty Sasko a Durínsko. Hlavné správy riadia prezidenti hlavnej správy, ktorí podliehajú Predstavenstvu Banky. Pri každej hlavnej správe je v súlade s § 9 Zákona zriadený poradný výbor, ktorý sa pravidelne stretáva s prezidentom príslušnej hlavnej správy a prerokúva s ním realizáciu úloh vyplývajúcich pre oblasť územnej pôsobnosti jeho hlavnej správy. Poradný výbor pozostáva z najviac štrnásť členov, ktorí by mali disponovať osobitnými znalosťami z oblasti úverovania. Nanajvýš polovica z nich musí pochádzať z rôznych odvetví úvernictva; zvyšní členovia by mali zastupovať sektory priemyslu, obchodu, poisťovníctva, poľnohospodárstva, slobodných povolání, ako i združení zamestnávateľov a zamestnancov. Poradný výbor by sa mal stretávať dvakrát do roka. Jeho členov menuje do funkcie prezident Banky na návrh príslušnej miestnej spolkovej vlády na obdobie troch rokov. Predsedajúceho poradnému výboru tvorí prezident hlavnej správy. Pri témach poradných rokovaní, ktoré patria z hľadiska svojej povahy medzi dôverné skutočnosti, či ktoré predsedajúci výslovne označí za dôverné, sú účastníci zasadnutí poradného výboru viazaní mlčanlivosťou. Poslaním hlavných správ je predovšetkým zaistiť výkon bankového dohľadu nad úverovými inštitúciami a ďalšími poskytovateľmi finančných služieb na finančnom trhu v územnej oblasti ich pôsobnosti, prípadne aj informovať verejnosť o témach, ako sú peniaze, peňažná politika alebo finančné trhy. Zabezpečujú i refinancovanie komerčných bánk v mene Banky, a s tým súvisiace vypracúvanie analýz bonity žiadateľov o refinancovanie, a tiež výkon dohľadu nad riadnym a včasným poskytnutím zodpovedajúcich záruk.²⁴ Banka môže na základe ustanovenia § 10 zriaďovať aj pobočky podliehajúce územne príslušnej hlavnej správe. Pobočky, ktorých je v súčasnosti celkovo 47,²⁵ sú zriaďované vo väčších mestách po celej krajine a zaisťujú obchodné aktivity Banky vo vzťahu k úverovým inštitúciám alebo verejnej správe v zodpovedajúcich územných oblastiach.²⁶ Predovšetkým ide o zabezpečenie distribúcie euro bankoviek a euro mincí, ako aj výmeny bankoviek a mincí

---

²⁴ Bližšie pozri dokument *Hauptverwaltungen und Filialen der Deutschen Bundesbank*. On: <http://www.bundesbank.de/hv/hv.php>. (06.08.2010).

²⁵ Pozn.: V súvislosti s postupnou reštrukturalizáciou, reorganizáciou, ako aj prechodom do Európskej menovej únie bolo potrebné priebežne znižovať počet pobočiek: z ich celkového počtu 202, evidovaného k 31.12.1991, sa o desať rokov neskôr zachovalo 127 pobočiek a o ďalších päť rokov neskôr to už bolo iba 61 pobočiek. Terajší stav s počtom 47 pobočiek eviduje Banka od 31.12.2007. Bližšie pozri dokument *Die Bundesbank in Zahlen*. On: http://www.bundesbank.de/aufgaben/aufgaben_faktenblatt.php. (19.09.2010).

²⁶ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (2009): *Stabilität sichern: Die Deutsche Bundesbank im Europäischen System der Zentralbanken*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 52. On: <http://www.bundesbank.de>. (02.08.2010). Ďalej pozri dokument *Aufgaben und Organisation*. On: <http://www.bundesbank.de/aufgaben/aufgaben.php>. (06.08.2010).

neplatných nemeckých mariiek.²⁷ V súdnych aj mimosúdnych záležitostiach zastupuje Banku podľa ustanovení § 11 Predstavenstvo. Prejav vôle je pre Banku z právneho hľadiska záväzný, pokiaľ ho vykonajú dvaja členovia Predstavenstva alebo splnomocnení zástupcovia. Právne účinným sa stáva prejav vôle smerujúci proti Banke už jeho úkonom voči oprávnenému na zastupovanie. Právomoc zastupovať sa preukazuje osvedčením od osvedčovateľa dokumentov Banky. Žaloby voči Banke, ktoré sa vzťahujú na obchodné záležitosti hlavnej správy alebo pobočky Banky, je možné vzniesť aj na súde v mieste sídla hlavnej správy.

Vzájomný vzťah, ako aj spoluprácu medzi Bankou a spolkovou vládou vymedzujú § 12 a § 13. V súlade s ich ustanoveniami je Banka pri výkone svojich právomocí, ktoré jej prináležia podľa Zákona, úplne nezávislá od pokynov spolkovej vlády. Pokiaľ je to možné pri zachovaní jej poslania ako súčasť ESCB, podporuje Banka všeobecnú hospodársku politiku spolkovej vlády. Banka je tiež povinná radiť sa so spolkovou vládou v záležitostiach zásadnej menovo-politickej povahy a poskytovať jej na požiadanie informácie. Spolková vláda by mala prizývať prezidenta Banky na jej porady ohľadom záležitostí menovo-politickej povahy.

Podľa dielu VIII. nemeckej ústavy v platnom znení ako základného zákona Nemeckej spolkovej republiky pod názvom Výkon spolkových zákonov a spolkovej správy sa v článku 88 výslovne uvádza:²⁸ „Spolok zriaďuje menovú a cedul'ovú banku ako spolkovú banku. Jej úlohy a právomoci môžu byť v rámci Európskej únie prenesené na Európsku centrálnu banku, ktorá je nezávislá a viazaná prvoradým cieľom zaisťovať cenovú stabilitu.“ Z pohľadu právneho zakotvenia princípu nezávislosti nemeckej centrálnej banky sa v samotnom ustanovení článku 88 nemeckej ústavy teda nezávislosť Banky priamo ani nezakotvuje, a ani inak nespomína. Pomôcť si možno extenzívnym výkladom predmetného ustanovenia. Odborné kruhy sa stavajú k otázke prítomnosti základnej ústavnoprávnej záruky princípu nezávislosti Banky rovnako pozitívne, ako i negatívne, pričom vychádzajú z rôznych klasických prístupov a metód výkladu práva.²⁹ Podľa prevládajúceho právneho stanoviska Banka nikdy nepožívala nezávislosť vo

---

²⁷ Bližšie pozri dokument *Hauptverwaltungen und Filialen der Deutschen Bundesbank*. On: <http://www.bundesbank.de/hv/hv.php>. (06.08.2010).

²⁸ Bližšie pozri ústavu Nemeckej spolkovej republiky *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch das Gesetz vom 21. Juli 2010 (BGBl. I S. 944) geändert worden ist* v platnom znení. On: <http://dejure.org/gesetze/GG>; <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>. (20.09.2010).

²⁹ Bližšie pozri Shkoutov, S. (2003): *Die Rechtliche Unabhängigkeit der Deutschen Bundesbank, der Bulgarischen Nationalbank und der Europäischen Zentralbank*. Dissertation. Saarbrücken : Universität des Saarlandes, s. 24-79. ISBN neuvedené. On: <http://www.scidok.sulb.uni-saarland.de/volltexte/2003/119/>. (18.05.2010).

vzťahu k jej národnému zákonodarcovi. Jednoduché rozhodnutia zákonodarného zboru však neboli pre ňu záväzné. Podľa ustanovení súčasného platného európskeho práva je nemecký zákonodarca úplne vylúčený z právnej regulácie, ktorá by sa mohla prostredníctvom Banky priamo alebo nepriamo dotknúť nezávislosti Európskej centrálnej banky.³⁰ Pojem nezávislosti centrálnej banky však explicitne neuvádza ani európske právo, a tak možno k výkladu tohto pojmu pristupovať z pozície početných autorských výkladových prístupov.³¹ Nemožno pritom opomenúť skutočnosť, že na základe Zmluvy o Európskej únii a nadväzujúcich právnych aktov stratila Banka dňa 1. januára 1999 podstatnú časť svojej menovo-politickej suverenity, čo sa prejavilo aj vo viacnásobnej úprave základnej právnej normy vzťahujúcej sa na Banku.

Vo všeobecnosti sa v ekonomických teóriách považuje miera dosiahnutej nezávislosti Banky za natoľko faktickú a účinnú, že práve táto centrálna banka poslúžila ako základ a vzor pre vymedzenie a budovanie inštitútu nezávislosti tiež v prípade Európskej centrálnej banky.³² Konkrétne Banka zohrala mimoriadne dôležitú úlohu v procese budovania tzv. Euro-systému, ktorý po nej „zdedil“ inštitucionálny rámec vytvárajúci rozhodujúcu základňu pre efektívnu stabilizačnú peňažnú politiku a evokujúci dôveru v rodiaču sa novú európsku menu. Súčasne sa na Euro-systém preniesli aj prvky, na ktorých spočívali základy vtedajšej Banky, a ktoré sa sčasti navyiac aj sprísnilo. Medzi takéto zásadné prvky bolo možné zaradiť najmä:³³

- zachovanie úplnej nezávislosti menovej i peňažnej politiky Euro-systému od akýchkoľvek pokynov národných vlád;
- zriadenie decentralizovaného najvyššieho rozhodovacieho grémia Euro-systému v podobe Európskej centrálnej bankovej rady, a to práve podľa vzoru pôvodnej Centrálnej bankovej rady Banky, v ktorom majú oprávnenie hlasovať členovia Direktória Európskej centrálnej banky a prezidenti, prípadne guvernéri zapojených národných centrálnych bánk eurozóny;
- prvoradým cieľom menovej a peňažnej politiky krajín eurozóny má byť zaistenie cenovej stability; do hospodárskej politiky sa môže zasahovať, respektíve sa môže podporovať zo strany štátu, iba pokiaľ pritom nie je ohrozená cenová stabilita;

---

³⁰ Bližšie pozri Siekmann, H. (2005): *Die Unabhängigkeit von EZB und Bundesbank nach geltendem Recht und dem Vertrag über eine Verfassung für Europa*. Frankfurt am Main : Johann Wolfgang Goethe-Universität, Institute for Law and Finance, Edícia Working Papers, č. 35, s. 25. ISBN neuvedené. On: http://www.ilf-frankfurt.de/uploads/media/ILF_WP_035.pdf. (14.04.2010).

³¹ Tamtiež, s. 8-15.

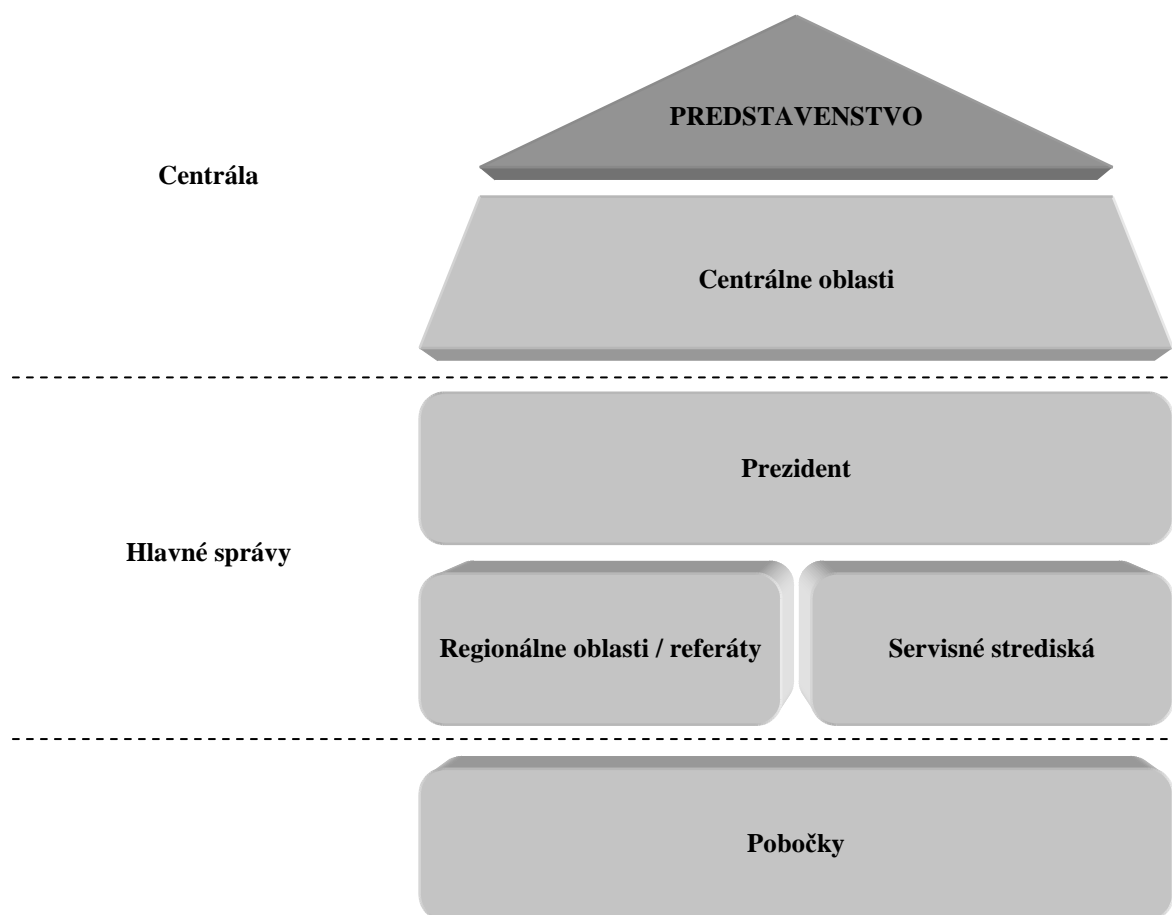
³² Bližšie pozri Vincúr, P. et al. (2007): *Teória a prax hospodárskej politiky*. 4. vyd. Bratislava : SPRINT vfra, s. 165. ISBN 978-80-89085-80-4.

³³ Bližšie pozri dokument *Die Bundesbank im Eurosystem: Kontinuität und Wandel* a dokument *Das Erbe der Bundesbank: Wohltat oder Ärgernis?* On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_schnitt.php. (08.08.2010).

- pri prijímaní rozhodnutí týkajúcich sa úrokovej miery sa má zohľadňovať vývoj množstva peňazí v obehu; z dlhodobého hľadiska sa musia množstvo peňazí v obehu a produkčné možnosti ekonomiky vyvíjať vždy približne rovnakým tempom, aby bolo možné udržať všeobecnú cenovú hladinu na stabilnej úrovni.

Obrázok 1 Súčasná organizačná štruktúra Nemeckej spolkovej banky

Prameň: Oficiálna publikácia Nemeckej spolkovej banky (2006): *Die Deutsche Bundesbank: Aufgabenfelder, rechtlicher Rahmen, Geschichte*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 215. ISBN 3-86558-151-X (tlačená verzia); ISBN 3-86558-152-8 (internetová verzia). On: <http://www.bundesbank.de/download/presse/publikationen/buchbundesbank.pdf>. (19.09.2010).

Obrázok 2 Súčasnú hlavnú správu a pobočky Nemeckej spolkovej banky

© Deutsche Bundesbank, Strategische Kommunikation und Öffentlichkeitsarbeit.

Prameň: dokument *Hauptverwaltungen und Filialen der Deutschen Bundesbank*. On: <http://www.bundesbank.de/hv/hv.php>. (06.08.2010).

Uvedené princípy, na ktorých spočívala politika úspechu Banky v oblasti zaistovania stability všeobecnej cenovej hladiny, boli tak prenesené do základov Európskej menovej únie. Základným princípom sa stal predpoklad, že stabilita potrebuje nezávislosť. Hoci sa uvedené princípy v priestore Európskej menovej únie naozaj osvedčili, nevyhli sa s ohľadom na rôzne skutočnosti, ako i rozdielnosti v podstate fungovania peňažnej a menovej politiky na národnej

a nadnárodnej úrovni rozsiahlej kritike.³⁴ Osobitnej kritike sa tak nevyhla najmä skutočnosť, že Banka niesla zodpovednosť výlučne za monetárnu politiku, absolútne nezávisle od pokynov spolkovej vlády, pričom disponovala úplnou autonómiou ohľadom svojho rozpočtu, a súčasne v plnej miere rešpektovala Zákonom zakotvený zákaz poskytovať úver spolkovej vláde. Navyše bola jej nezávislosť umocňovaná aj širokou podporou zo strany verejnej mienky, čo v prípade Európskej centrálnej banky celkom neplatilo. Kritici sa však zamerali aj na samotný Zákon, ktorý charakterizovali ako *lex imperfecta* práve v ustanoveniach, ktorými mali byť regulované prípadné pnutia³⁵ medzi Bonnom a Frankfurtom, t.j. medzi spolkovou vládou a Bankou. Silné postavenie umožňovalo Banke fakticky rozširovať svoju pôsobnosť aj do oblastí presahujúcich rámec Zákona.³⁶

Zabezpečenie meny bolo poslaním, ktorým zákonodarca poveril Banku pri jej vzniku v roku 1957, a pod ktorým Banka vnímala svoju prvoradú úlohu zaisťovať všeobecnú cenovú stabilitu. Podobne tomu tak bolo tiež počas existencie jej predchodkyne - Banky nemeckých krajín, zriadenej v roku 1948. Úspech, ktorý nemecká centrálna banka pri zaisťovaní cenovej

---

³⁴ Bližšie pozri dokument *Die Bundesbank im Eurosystem: Kontinuität und Wandel* a dokument *Das Erbe der Bundesbank: Wohltat oder Ärgernis?* On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_schnitt.php. (08.08.2010). Samozrejme, každá kritika sa musí opierať o relevantné skutočnosti; ako však uvádzajú viaceré odborné kruhy, Európska centrálna banka postupne mnohé počiatkové prekážky vyplývajúce z podstatných rozdielností medzi ňou a Bankou prekonala, čím sa niektoré kritické pohľady čiastočne upravili. Bližšie pozri Heipertz, M. K. G. (2001): *How Strong Was The Bundesbank? A Case Study in the Policy-Making of German and European Monetary Union*. Brussels : Centre for European Policy Studies, Working Document, č. 172, s. 1-41. ISBN 92-9079-339-2. On: <http://www.ceps.eu/book/how-strong-was-bundesbank-case-study-policy-making-german-and-european-monetary-union>. (08.06.2010).

³⁵ Pozn.: V žiadnom prípade si tu nemožno predstavovať ideálny alebo bezkonfliktný stav: asi najviac pohnutým obdobím vo vzťahu k výrazným pnutiam a vzájomným konfliktom ohľadom predstáv ako realizovať monetárnu politiku boli šesťdesiate roky. K riešeniu vzájomných konfliktov výrazne prispievala mienka širokej verejnosti, a rovnako aj povest' nemeckej marky a jej postavenie ako silnej a stabilnej meny na národnom i medzinárodných finančných trhoch. Bližšie pozri napríklad štúdiu Siklos, P. L.; Bohl, M. T. (2005): *The Bundesbank's Communications Strategy and Policy Conflicts with the Federal Government*. 34 s. On: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=740299. (06.08.2010). Ďalej pozri štúdiu Berger, H.; De Haan, J. (1997): *A State Within the State? An Event Study on the Bundesbank*. 21 s. On: <http://www.ingentaconnect.com/content/bpl/sjpe/1999/00000046/00000001/art00002>. (06.08.2010).

³⁶ Bližšie pozri Heipertz, M. K. G. (2001): *How Strong Was The Bundesbank? A Case Study in the Policy-Making of German and European Monetary Union*. Brussels : Centre for European Policy Studies, Working Document, č. 172, s. 5. ISBN 92-9079-339-2. On: <http://www.ceps.eu/book/how-strong-was-bundesbank-case-study-policy-making-german-and-european-monetary-union>. (08.06.2010). Mnohí kritici sa zameriavajú priamo na otázku samotnej podstaty princípu nezávislosti Banky, pričom zdôvodňujú jeho zbytočnosť aj neefektívnosť vo vzťahu k napĺňaniu menovej stability. Bližšie pozri napríklad štúdiu Hayo, B.; Hefeker, C. (2001): *Do We Really Need Central Bank Independence? A Critical Re-examination*. Basel : University of Basel, WWZ-Discussion Paper, č. 3, s. 1-24. ISBN neuvedené. On: <http://ideas.repec.org/p/wpa/wuwpma/0103006.html>. (06.08.2010).

stability počas polstoročia³⁷ svojho pôsobenia dosiahla, bol skutočne pôsobivý: v rokoch 1948 až 1998 strácala nemecká marka ročne v priemere iba 2,8 % svojej kúpnej sily a po odznení obdobia cenovej stability v päťdesiatych rokoch sa Banke v priebehu krátkeho času podarilo zaistiť stratégiu neprekročenia miery inflácie väčšej ako 2 %, ktorú považovala za zlučiteľnú s udržaním cenovej stability. Pokles kúpnej sily bol v Nemecku výrazne nižší než vo väčšine priemyselne vyspelých krajín, čo fakticky podčiarkovalo skutočnú stabilitu nemeckej marky a viedlo ďalej aj ku skutočnosti, že sa nemecká marka stala druhou najdôležitejšou rezervnou a investičnou menou na svete. Stala sa tiež opornou menou Európskeho menového systému od jeho vzniku v roku 1979, ktorého centrálné banky partnerských krajín sa inak permanentne usilovali o zníženie rozdielu v miere domácej inflácie voči nemeckej marke, aby tak zabránili znehodnocovaniu ich národnej meny. Základ úspechu Banky spočíval v podstate na dvoch základných pilieroch: prvým bolo umiestnenie zaistenia cenovej stability na pozíciu absolútne najdôležitejšieho cieľa hospodárskej politiky krajiny a druhým zase bezvýhradné presadenie politicky odsúhlasenej a právne zakotvenej nezávislosti Banky od pokynov spolkovej vlády. Prípadný vznik vzájomných konfliktov so spolkovou vládou by Banka, rovnako ako aj jej predchodkyňa Banka nemeckých krajín sotva ustáli bez jestvujúceho efektívneho formálneho i faktického zakotvenia svojej nezávislosti, ako aj širokej podpory zo strany verejnosti.^{38, 39}

ZÁVER

Na základe vyššie uvedených skutočností možno zdôrazniť, že podstatu nezávislosti Banky v podobe, v akej sa od samého začiatku povojnového budovania centrálného bankovníctva na území západného Nemecka vytvorila, je možné hľadať osobitne v praktickej potrebe naplňať základný makroekonomický cieľ prvoradého zabezpečenia cenovej stability krajiny, čo bolo aj jedným z rozhodujúcich dôvodov, prečo sa Banka ako súčasť výkonnej moci vyhla situácii,

---

³⁷ Pozn.: Pod uvedeným polstoročím máme na mysli obdobie od Euro-systému nezávislej existencie nemeckej centrálnej banky, konkrétne obdobie od roku 1948 do roku 1998.

³⁸ Bližšie pozri dokument *Lehren aus der Vergangenheit: Stabilität braucht Unabhängigkeit*. On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_schnitt.php. (08.08.2010).

³⁹ Pozn.: Cesta nezávislosti, ktorú vytýčila spolková vláda pre centrálnu banku svojej krajiny, nebola v období po skončení druhej svetovej vojny pre Európu typická. Zatiaľ čo sa v západnom Nemecku začal vytvárať od samého začiatku nezávislý centrálnobankový systém, dve ďalšie rozhodujúce európske ekonomiky Spojené kráľovstvo a Francúzsko uprednostnili zoštatnenie svojich centrálnych bánk, ba dokonca aj hlavné smery vývoja v peňažnej a menovo-politickej oblasti podriadili viac či menej priamej kontrole národnej vlády. Bližšie pozri Petersson, N. P.; Ullrich, K. (2004): *Die Unabhängigkeit der Europäischen Zentralbank im historischen und ökonomischen Kontext*. Konstanz; Mannheim : Universität Konstanz; ZEW Mannheim, s. 3. ISBN neuvedené. On: <http://www.uni-konstanz.de/eu-verfassung/pdf/Pub/WPUUnabhaengigkeit.pdf>. (06.08.2010).

že by sa formálne či fakticky stala iba súčasťou ministerstva financií, podobne, ako tomu bolo napríklad v prípade japonskej centrálnej banky Bank of Japan, respektíve situácii čiastočného alebo úplného zoštátnenia, podobne, ako sa to zase stalo v prípade viacerých centrálnych bánk vtedajších kľúčových európskych hospodárskych veľmocí. Faktická nezávislosť Banky našla vlastnú oporu vo formálnej nezávislosti zakotvenej priamo aj nepriamo v nemeckom právnom poriadku, ako aj vo verejnej mienke širokej verejnosti. Banka zriadená v roku 1957 stála vždy v nezávislom postavení na úrovni spolkovej vlády, bez akejkoľvek subordinácie či začlenenia do systému nemeckej verejnej správy, alebo presnejšie štátnej správy. V súlade s článkom 88 nemeckej ústavy nie je nezávislosť Banky ani prikázaná, ani zakázaná, pričom ustanovenia Zákona o nezávislosti Banky od pokynov spolkovej vlády nie sú s uvedeným článkom ústavy v rozpore. Na druhej strane, vlastný článok 88 ústavy možno vo vzťahu k zakotveniu princípu nezávislosti centrálnej banky interpretovať iba extenzívne, na základe pojmu centrálnej banky a úloh, ktoré jej boli v národnom hospodárstve prisúdené, čo sa samozrejme, najmä vzhľadom na široký výklad práva, nevyhne ani početným kritickým hlasom. Záruku nezávislosti Banky poskytuje aj samotný Zákon, ktorý definuje základný právny rámec pre vzťah medzi Bankou a spolkovou vládou a nepriamo zakotvuje materiálnu, ako aj personálnu nezávislosť Banky: materiálnu nezávislosť výslovne zárukou slobody Banky od akýchkoľvek pokynov zo strany spolkovej vlády; personálnu nezávislosť zase najmä prostredníctvom ustanovení o najvyššom a jedinom orgáne Banky, a aj funkčných a ďalších pomeroch, ktoré sa naň vzťahujú.⁴⁰ Banka je podľa ustanovenia § 12 Zákona síce právne viazaná podporovať všeobecnú hospodársku politiku krajiny, ale iba pri úplnom zachovaní jej základného poslania. Pri plnení úloh, ktoré jej prináležia podľa Zákona, požíva podľa ustanovenia totožného paragrafu status nezávislosti od spolkovej vlády.⁴¹ Usmernenia pre prípad vzniku závažných názorových rozdielov či pnutí medzi Bankou a spolkovou vládou Zákon síce neobsahuje, zahŕňa však pravidlá, na základe ktorých bola trvalo ustanovená obojstranná povinnosť vzájomnej spolupráce a konzultácií.⁴²

---

⁴⁰ Bližšie pozri Shkoutov, S. (2003): *Die Rechtliche Unabhängigkeit der Deutschen Bundesbank, der Bulgarischen Nationalbank und der Europäischen Zentralbank*. Dissertation. Saarbrücken : Universität des Saarlandes, s. 205-206. ISBN neuvedené. On: <http://www.scidok.sulb.uni-saarland.de/volltexte/2003/119/>. (18.05.2010).

⁴¹ Bližšie pozri tiež Clarida, R.; Gertler, M. (1996): *How The Bundesbank Conducts the Monetary Policy*. New York : New York University - C.V. Starr Center for Applied Economics, s. 5. ISBN neuvedené. On: <http://www.nber.org/papers/w5581>. (06.08.2010).

⁴² Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Nemeckej spolkovej banky (1995): *Deutsche Bundesbank - Die Geldpolitik der Bundesbank*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, s. 18. ISBN 3-927951-77-3. On: <http://www.uni-leipzig.de/bankinstitut/dokumente/1995-10-01-01.pdf>. (06.08.2010).

LITERATÚRA

- Berger, H. (1997): *The Bundesbank's Path to Independence - Evidence from the 1950s*. Munich : University of Munich, Center for Economic Studies, 32 s. ISBN neuvedené. On: http://www.wiwiss.fu-berlin.de/institute/wirtschaftspolitik-geschichte/berger/publikationen/journals/Bundebank_independence.pdf. (06.08.2010).
- Berger, H.; De Haan, J. (1997): *A State Within the State? An Event Study on the Bundesbank*. 21 s. On: <http://www.ingentaconnect.com/content/bpl/sjpe/1999/00000046/00000001/art00002>. (06.08.2010).
- Clarida, R.; Gertler, M. (1996): *How The Bundesbank Conducts the Monetary Policy*. New York : New York University - C.V. Starr Center for Applied Economics, 69 s. ISBN neuvedené. On: <http://www.nber.org/papers/w5581>. (06.08.2010).
- Dokument *Aufgaben und Organisation*. On: <http://www.bundesbank.de/aufgaben/aufgaben.php>. (06.08.2010).
- Dokument *Das Erbe der Bundesbank: Wohltat oder Ärgernis?* On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_schnitt.php. (08.08.2010).
- Dokument *Daten zum rechtlichen Rahmen der deutschen Geldpolitik 1948 - 2007*. On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_pressematerialien_kurzfassung.php. (06.08.2010).
- Dokument *Die Bundesbank im Eurosystem: Kontinuität und Wandel*. On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_schnitt.php. (08.08.2010).
- Dokument *Die Bundesbank in Zahlen*. On: http://www.bundesbank.de/aufgaben/aufgaben_faktenblatt.php. (19.09.2010).
- Dokument *Hauptverwaltungen und Filialen der Deutschen Bundesbank*. On: <http://www.bundesbank.de/hv/hv.php>. (06.08.2010).
- Dokument *Lehren aus der Vergangenheit: Stabilität braucht Unabhängigkeit*. On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_schnitt.php. (08.08.2010).
- Dokument *Präsidenten der Deutschen Bundesbank*. On: http://www.bundesbank.de/50jahre/50jahre_praesidentengalerie.php. (19.09.2010).
- Dokument *Rechtliche Grundlagen*. On: http://www.bundesbank.de/aufgaben/aufgaben_rechtsgrundlagen.php. (19.09.2010).

- Dokument *Vorstand der Deutschen Bundesbank*. On: http://www.bundesbank.de/aufgaben/aufgaben_vorstand.php. (19.09.2010).
- Gökbudak, N. (1996): *Central Bank Independence, The Bundesbank Experience And The Central Bank Of The Republic Of Turkey*. Ankara : The Central Bank of The Republic of Turkey, Research Department, Discussion Paper, č. 9610, 46 s. ISBN neuvedené. On: <http://www.tcmb.gov.tr/yeni/evds/teblig/96/9610.pdf>. (19.09.2010).
- Hayo, B.; Hefeker, C. (2001): *Do We Really Need Central Bank Independence? A Critical Re-examination*. Basel : University of Basel, WWZ-Discussion Paper, č. 3, 31 s. ISBN neuvedené. On: <http://ideas.repec.org/p/wpa/wuwpma/0103006.html>. (06.08.2010).
- Heipertz, M. K. G. (2001): *How Strong Was The Bundesbank? A Case Study in the Policy-Making of German and European Monetary Union*. Brussels : Centre for European Policy Studies, Working Document, č. 172, 46 s. ISBN 92-9079-339-2. On: <http://www.ceps.eu/book/how-strong-was-bundesbank-case-study-policy-making-german-and-european-monetary-union>. (08.06.2010).
- Kennedy, E. (1998): *The Bundesbank*. Washington, D.C. : The Johns Hopkins University & The American Institute for Contemporary German Studies, German Issues 19, 40 s. ISBN 0-941441-17-2; ISSN 1041-9810. On: <http://www.aicgs.org/documents/kennedy.pdf>. (06.08.2010).
- Oficiálna publikácia Nemeckej spolkovej banky (1995): *Deutsche Bundesbank - Die Geldpolitik der Bundesbank*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, 191 s. ISBN 3-927951-77-3. On: <http://www.uni-leipzig.de/bankinstitut/dokumente/1995-10-01-01.pdf>. (06.08.2010).
- Oficiálna publikácia Nemeckej spolkovej banky (1999): *50 Jahre Landeszentralbank in Berlin und Brandenburg 1949 - 1999*. Berlin : Landeszentralbank in Berlin und Brandenburg, 81 s. ISBN neuvedené. On: <http://www.bundesbank.de/download/presse/publikationen/>. (06.08.2010).
- Oficiálna publikácia Nemeckej spolkovej banky (2006): *Die Deutsche Bundesbank: Aufgabenfelder, rechtlicher Rahmen, Geschichte*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, 349 s. ISBN 3-86558-151-X (tlačená verzia); ISBN 3-86558-152-8 (internetová verzia). On: <http://www.bundesbank.de/download/presse/publikationen/buchbundesbank.pdf>. (19.09.2010).

- Oficiálna publikácia Nemeckej spolkovej banky (2009): *Stabilität sichern: Die Deutsche Bundesbank im Europäischen System der Zentralbanken*. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank, 72 s. On: <http://www.bundesbank.de>. (02.08.2010).
- Petersson, N. P.; Ullrich, K. (2004): *Die Unabhängigkeit der Europäischen Zentralbank im historischen und ökonomischen Kontext*. Konstanz; Mannheim : Universität Konstanz; ZEW Mannheim, 31 s. ISBN neuvedené. On: <http://www.uni-konstanz.de/eu-verfassung/pdf/Pub/WPUnabhaengigkeit.pdf>. (06.08.2010).
- Protokoll über die Satzung des Europäischen Systems der Zentralbanken und der Europäischen Zentralbank* v platnom znení. On: <http://www.bundesbank.de/download/presse/publikationen/eszb-statut.pdf>. (02.08.2010).
- Ruckriegel, K. H. (2000): *Eurosystem*. Nürnberg : Georg-Simon-Ohm-Fachhochschule Nürnberg, osobitné vydanie edície zborníkov, č. 1, 8 s. ISSN 1616-0762. On: <http://www.ruckriegel.org/papers/papers.htm>. (14.04.2010).
- Shkoutov, S. (2003): *Die Rechtliche Unabhängigkeit der Deutschen Bundesbank, der Bulgarischen Nationalbank und der Europäischen Zentralbank*. Dissertation. Saarbrücken : Universität des Saarlandes, 252 s. ISBN neuvedené. On: <http://www.scidok.sulb.uni-saarland.de/volltexte/2003/119/>. (18.05.2010).
- Siedmy zákon, ktorým sa pozmeňuje zákon o Nemeckej spolkovej banke* v platnom znení. Frankfurt am Main : Deutsche Bundesbank: Monatsbericht - Mai 2002, 54. ročník, č. 5, s. 5-18. On: <http://www.bundesbank.de/download/volkswirtschaft/monatsberichte/2002/200205mb.pdf>. (09.08.2010).
- Siekmann, H. (2005): *Die Unabhängigkeit von EZB und Bundesbank nach geltendem Recht und dem Vertrag über eine Verfassung für Europa*. Frankfurt am Main : Johann Wolfgang Goethe-Universität, Institute for Law and Finance, Edícia Working Papers, č. 35, 85 s. ISBN neuvedené. On: http://www.ilf-frankfurt.de/uploads/media/ILF_WP_035.pdf. (14.04.2010).
- Siklos, P. L.; Bohl, M. T. (2005): *The Bundesbank's Communications Strategy and Policy Conflicts with the Federal Government*. 34 s. On: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=740299. (06.08.2010).
- Ústava Nemeckej spolkovej republiky *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch das Gesetz vom 21. Juli 2010 (BGBl. I S. 944)*

geändert worden ist v platnom znení. On: <http://dejure.org/gesetze/GG>; <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>. (20.09.2010).

Vincúr, P. et al. (2007): *Teória a prax hospodárskej politiky*. 4. vyd. Bratislava : SPRINT vfra, 432 s. ISBN 978-80-89085-80-4.

Zákon o Nemeckej spolkovej banke *Gesetz über die Deutsche Bundesbank in der Fassung der Bekanntmachung vom 22. Oktober 1992 (BGBl. I S. 1782), das zuletzt durch Artikel 12 des Gesetzes vom 5. Februar 2009 (BGBl. I S. 160) geändert worden ist* v platnom znení. On: <http://www.bundesbank.de/download/presse/publikationen/bbkgesetz.pdf>. (19.09.2010).